

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«РОЖИЩЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА БІОТЕХНОЛГІЙ
ІМЕНІ С.З.ГЖИЦЬКОГО»**

Соціологія

ПРОГРАМА

**освітнього компонента (навчальної дисципліни)
підготовки фахівців ОПС фаховий молодший бакалавр
спеціальність 211 Ветеринарна медицина**

**Рожище
2022 р.**

Укладач:

Шевчук В. К. викладач ВСП «Рожищенський фаховий коледж Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького»

Рецензент:

Федчик С. А. викладач ВСП «Рожищенський фаховий коледж Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького»

Програма обговорена на засіданні циклової комісії
загальноосвітніх дисциплін і дисциплін загальної підготовки
Протокол від 25 липня 2022 року № 8
Голова циклової комісії Федчик С. А.

Рекомендовано Педагогічною радою ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького»

Протокол від 25 серпня 2022 року № 11

При укладанні програми освітнього компонента (навчальної дисципліни) за основу взята орієнтовна програма навчальної дисципліни Соціологія, схвалена Вченою радою НМЦ вищої освіти Міністерства освіти і науки України та комісією з соціології Науково-методичної ради МОН України (протокол від 16.05.2005 р. № 017/96).

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Соціологія»

Галузь знань 21 Ветеринарна медицина

Спеціальність 211 Ветеринарна медицина

Освітньо-кваліфікаційний рівень фаховий молодший бакалавр

Загальна кількість годин 60

**Форма організації освітнього процесу та види навчальних занять
обсяг годин:**

Навчальні заняття:

Лекції 24

Практичні заняття 4

Самостійна робота 32

Форма підсумкового контрольного залік

ВСТУП

Предметом вивчення навчальної дисципліни Соціологія є закони та закономірності функціонування і розвитку особистості, соціальної групи, спільноти та суспільства загалом; соціальне життя суспільства, тобто взаємодія соціальних суб'єктів і проблем, пов'язаних з їхнім соціальним статусом, роллю та соціалізацією.

Метою викладання навчальної дисципліни Соціологія є формування у студентів знань про суспільство як системне утворення, вміння розбиратися в сутності його структурних елементів, взаємозв'язку між ними, розуміння ролі людського потенціалу в суспільстві та проблем взаємовідносин людини та соціуму.

Основними завданнями вивчення дисципліни є ознайомлення студентів із змістом понятійного апарату та складною палітрою теоретичних напрямів та методів соціологічного аналізу суспільства; аналіз основних структурних елементів суспільства в контексті сучасних теоретико-методологічних соціологічних підходів; обрання найбільш прийнятних методів збору первинної інформації для проведення соціологічного дослідження; грамотне використання інструментів соціології для пізнання і вирішення найбільш актуальних проблем соціальної реальності.

Як результат вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- загальну характеристику суспільства як цілісної системи та її складових елементів;
- предмет, структуру, функції, принципи, методи, основні категорії та закони соціології як науки;
- особливості становлення соціології як самостійної науки;
- структуру та зміст спеціальних соціологічних теорій;
- послідовність розробки програми соціологічного дослідження;
- основні методи збору, обробки, аналізу результатів соціологічного дослідження;
- шляхи реалізації результатів соціологічних досліджень і соціальних технологій у суспільній практиці;

вміти:

- пояснювати, оцінювати, узагальнювати знання про суспільство в контексті системного підходу з елементами структурно-функціонального аналізу;
- володіти основними соціологічними термінами, користуватися ними під час виступів на семінарах, в дискусіях, диспутах тощо;
- користуватися всіма доступними джерелами знань; самостійно добирати матеріал до реферату, доповіді, самостійної роботи;
- використовувати в роботі засоби масової комунікації, в тому числі комп'ютерні джерела інформації;
- брати участь в організації та проведенні соціологічних опитувань;

- використовувати на практиці результати соціологічних досліджень при діагностуванні причин соціальних конфліктів в сім'ї, колективі, на виробництві;
- сприяти розв'язанню міжособистісних та трудових конфліктів.

Структура навчальної дисципліни є орієнтовною. Під час складання навчальних програм викладачі можуть вносити обґрунтовані зміни та доповнення в зміст навчального матеріалу та розподіл навчальних годин за темами в межах бюджету часу, відведеному навчальним планом на вивчення дисципліни. Внесені зміни та доповнення мають бути обговорені на засіданні циклової комісії і затверджені заступником директора з навчальної роботи

1. ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ		Тема		Обсяг годин для окремих видів навчальних занять і самостійної роботи			
№	назва	№	назва	лекції	практичні заняття	самостійна робота	разом
1	2	3	4	5	7	8	9
1.	Теоретична соціологія.	1.1.	Соціологія як наука	4		4	8
		1.2.	Суспільство як соціальна система. Соціальна структура та соціальна стратифікація	4		4	8
		1.3.	Соціальні відносини. Конфлікт як прояв соціальних відносин		2	2	4
		1.4.	Соціальні процеси. Особливості етнічних, релігійних процесів в Україні	2		4	6
Всього за розділ				10	2	14	26
2.	Спеціальні та галузеві соціологічні теорії.	2.1.	Економічна соціологія. Соціологія менеджменту та праці	2		2	4
		2.2.	Політична соціологія. Соціологія права. Соціологія громадської думки	4		4	8
		2.3.	Соціологія особистості	2		2	4
		2.4.	Соціологія сім'ї. Гендерна соціологія	2		2	4
		2.5.	Соціологія гуманітарної сфери	2		4	6
		2.6.	Методика організації конкретних соціологічних досліджень	2	2	4	8
Всього за розділ				14	2	18	34
Разом годин з навчальної дисципліни				24	4	32	60

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ТЕОРЕТИЧНА СОЦІОЛОГІЯ

1.1. Соціологія як наука

Місце і роль соціології в системі суспільствознавства. Предмет і об'єкт соціології. Макро- та мікросоціологічні рівні вивчення суспільства. Функції, принципи, методи, категорії соціології, основні закони соціології. Структура соціологічного знання: теоретична соціологія, спеціальні соціологічні теорії, прикладна соціологія.

Становлення соціології як самостійної науки. Основні етапи і тенденції розвитку соціологічної думки. Загальні положення соціологічних поглядів О. Конта, Г.С. Спенсера, Е. Дюркгейма, М. Вебера, В. Парето.

Зародження соціологічної думки в Україні. Політична соціологія М. Драгоманова. Українська ідея М. Грушевського. Ідея національної держави В. Липинського. Проблеми і досягнення української соціології в умовах розбудови незалежної держави.

Сучасний етап розвитку соціологічної науки. Нові погляди на сутність соціального та новітні соціологічні теорії: «теорія обміну», «раціонального вибору»; символічний інтеракціонізм: «теорія систем»; сучасні теорії фемінізму; постмодерністські соціологічні теорії.

1.2. Суспільство як соціальна система. Соціальна структура та соціальна стратифікація

Зміст поняття «суспільство». Системний підхід до розгляду суспільства в соціології. Загальна характеристика базисних компонентів соціального життя: соціальні процеси, взаємодії, відносини та зміни; соціальні спільноти та соціальні інститути; соціальний зв'язок та контроль. Сутнісні риси суспільства, проблема типологізації суспільств. Характерні особливості і тенденції постіндустріального суспільства.

Поняття соціальної структури суспільства та її складові елементи. Соціальна стратифікація. Тенденції розвитку соціальної мобільності. Соціальні статуси та ролі, шляхи їх набуття. Процес модернізації та стратифікаційні зміни в сучасному українському суспільстві: проблеми та умови їх вирішення. Соціальна взаємодія, соціальні відносини та соціальний контроль. Соціальні зміни та соціальні процеси. Природа та типи соціальних рухів. Різновиди соціальних процесів.

Соціальні інститути суспільства: функції та види, процеси інституціоналізації. Соціальні організації: структура та види. Особистість у системі соціальних зв'язків.

1.3. Соціальні відносини. Конфлікт як прояв соціальних відносин

Соціологія конфлікту як галузь соціологічного знання. Поняття «соціальний конфлікт». Причини соціальних конфліктів, їх класифікація, механізм, структура та функції. Прогнозування та попередження конфліктів.

Стратегія виходу з конфлікту; медіація. Медіаторство: офіційне та неофіційне. Ролі медіаторів. Шляхи гармонізації суспільних відносин в українському суспільстві.

1.4. Соціальні процеси. Особливості етнічних, релігійних процесів в Україні

Соціальні процеси як соціологічна категорія. Особливості розвитку та перебігу соціальних процесів в сучасному світі. Місце етносоціології в структурі соціологічного знання. Поняття етносу та основні етапи його розвитку. Сучасні етнічні процеси: інтеграція, консолідація, асиміляція, сегрегація. Націоналізм як соціальне явище. Особливості проявів сепаратизму та тероризму, етнічно-релігійний екстремізм. Соціологічні концепції релігії. Функції релігії як соціального інституту суспільства. Тенденції розвитку релігійних процесів в українському суспільстві.

2. СПЕЦІАЛЬНІ ТА ГАЛУЗЕВІ СОЦІОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ

2.1. Економічна соціологія. Соціологія менеджменту та праці

Особливості розвитку економічної сфери українського суспільства. Об'єкт та предмет економічної соціології. Сутність понять: «економічні свідомість, інтерес, поведінка»; «власність». Соціальні функції економіки.

Поняття предмета соціології праці та управління. Основні категоріальні характеристики праці: «характер праці», її «зміст», «умови», «види», «організація». Суб'єктивні оцінки сфери праці: «мотивація», «ставлення до праці»; «задоволеність умовами праці», її «стимулювання»; «трудова адаптація»; «соціально-психологічний клімат в колективі». Принципи управління соціальними процесами. Особистість сучасного керівника та методи підвищення ефективності його праці та взаємодії з трудовим колективом. Соціальні технології та їх роль у розвитку трудового колективу.

Застосування менеджерських методів і засобів праці.

2.2. Політична соціологія. Соціологія права. Соціологія громадської думки

Політика як особливий вид соціального регулювання. Предмет соціології політики. Політична система суспільства; її структура, функції, принципи стратифікації. Легітимність політичної влади в суспільстві та її ознаки. Громадянське суспільство: сутність ідеї та перспективи його формування в Україні. Електоральні теорії в соціології політики: теорія «раціонального вибору», «політичного поля», соціологічна та соціально-психологічна концепції.

Громадська думка як оцінюючий фактор соціально-політичного рівня розвитку суспільства. Функції та канали висловлювання громадської думки. Засоби масової комунікації. Функції масової комунікації. Вплив засобів масової комунікації на формування громадської думки, політичну свідомість та культуру.

Предмет, проблематика, структура і функції соціології права. Соціальна природа правомірної та протиправної поведінки. Механізми соціальної дії та реалізації права в процесі розбудови громадянського суспільства в Україні.

2.3. Соціологія особистості

Особистість як об'єкт та суб'єкт соціальних відносин. Предмет соціології особистості. Соціальна структура та типологія особистості. Сутність процесу соціалізації: етапи (первинна, вторинна), компоненти (освіта, виховання) та фази (соціальна адаптація, інтеріоризація). Соціальний статус особистості, соціальна роль. Соціальна поведінка та фактори її формування. Потреби та інтереси особи як відображення суспільних відносин. Соціальні програми виховання.

Молодь як специфічна соціально-демографічна спільнота. Молодіжна субкультура. Процес інтеграції молоді в суспільні структури. Причини девіантної поведінки молодих людей та соціальна корекція цього стану. Організація вільного часу молоді в українському суспільстві як один із шляхів попередження, подолання явищ десоціалізації особистості.

2.4. Соціологія сім'ї. Гендерна соціологія

Поняття про предмет соціології сім'ї та гендерної соціології. Співвідношення понять «стать» та «гендер». Основні положення гендерної соціології; проблеми гендерної соціалізації; гендерні ідеали, стереотипи та тенденції до їх змінювання в сучасному суспільстві.

Сім'я та шлюб як соціальні інститути. Структура, функції сучасної сім'ї. Типологія сім'ї. Причини сімейних конфліктів як предмет соціологічних досліджень. Підготовка молоді до створення сім'ї, зміцнення її стабільності як стратегічні суспільні завдання українського соціуму. Сутність демографічної політики. Демографічна ситуація в Україні.

2.5. Соціологія гуманітарної сфери

Соціологія гуманітарної сфери та її складові. Поняття культури в соціології. Види культури. Культура як якість суспільного життя. Форми культури та їх взаємодія. Соціальні функції культури; її структурні елементи: мова, традиції, норми, цінності, обряди, знання, переконання. Акультураційні стратегії в сучасному світі. Стан освіти та науки як якісний показник рівня розвитку культури та суспільства. Соціологія освіти: об'єкт, предмет, соціальні функції. Основні тенденції розвитку освіти.

Наука як особливе соціальне явище. Соціальні функції науки. Науковий прогрес та його соціальні наслідки. Політичні, економічні та соціальні фактори розвитку наукового потенціалу України.

2.6. Методика організації конкретних соціологічних досліджень

Особливості підготовки та проведення конкретно-соціологічних досліджень. Головні етапи розробки програми соціологічного дослідження та її компоненти. Вибірка в соціологічному дослідженні.

Основні методи конкретно-соціологічних досліджень. Опитувальні методи збору соціологічної інформації. Види опитувань: анкетування, інтерв'ю, соціометричне опитування. Спостереження та його види. Експериментальні методи в соціології.

Технологія обробки та аналізу емпіричних даних. Процедура інтерпретації результатів соціологічних досліджень. Комп'ютерні програми обробки соціологічної інформації. Підготовка практичних рекомендацій.

3. САМОСТІЙНА РОБОТА

Підготовка кваліфікованих фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці, здатних до компетентної і ефективної діяльності за своєю спеціальністю на рівні європейських і світових стандартів, можлива за умови підвищення ролі самостійної роботи студентів. Тому самостійна робота студента, є не тільки важливою формою навчального процесу, а й має стати його основою.

В орієнтовній структурі навчальної дисципліни до кожного розділу вказано кількість годин, відведених на самостійне вивчення. Теми самостійного вивчення викладач визначає сам.

Теми, запропоновані на самостійне вивчення, мають бути відображені в навчальній програмі, розглянуті на засіданні циклової комісії та затверджені заступником директора з навчальної роботи.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА І ДЖЕРЕЛА

1. Гіденс Е. Соціологія / Пер. з англ. В. Шовкун, А. Олійник; Наук. ред. О. Іващенко. Київ : Основи, 1999. 726 с.
2. Гук Л.П., Котурбаш О.Р. Соціологія. Навчально-методичний посібник для студентів аграрних вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації. Київ: Аграрна освіта, 2010. 173 с.
3. Дворецька Г. В. Соціологія: Навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2002. 472 с.
4. Кузьменко Т.М. Соціологія. Навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 320 с.
5. Паніотто В. Соціологія в анекдотах. Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, 2022. 392 с.
6. Піча В.М. Соціологія: загальний курс. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти України. Київ : Каравела, 2000. 248 с.
7. Соціологія: Навчальний посібник / За заг. ред. А. М. Чернія. Київ : Міленіум, 2008. 350 с.
8. Соціологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.Г. Городяненка. Київ : Видавничий центр Академія, 2005. 560 с.
9. Щупик І. І. Соціологія. Навчальний посібник для студентів аграрних вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації. Київ: Інтас, 2002. 169 с.